

Урок мужнасці “Педагогі – ураджэнцы Магілёўшчыны – Героі Савецкага Саюза”

Сцэнарый пазакласнага мерапрыемства

В. М. Валадзькова,
настаўнік гісторыі вышэйшай катэгорыі
гімназіі № 4 г. Магілёва

Мэты:

- пазнаёміць з імёнамі воінаў-педагогаў, якія нарадзіліся на Магілёўшчыне і унеслі значны ўклад у барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў час Вялікай Айчыннай вайны;
- паказаць гераічныя подзвігі педагогаў, за якія яны атрымалі званне “Герой Савецкага Саюза”;
- фарміраванне патрыятызму на прыкладзе мужнасці і гераізму воінаў-педагогаў;
- развіццё навыкаў публічнага выступлення ў вучняў.

Форма правядзення: вусны часопіс.

Абсталяванне: камп’ютар, экран, праектар, прэзентацыя “Педагогі – ураджэнцы Магілёўшчыны – Героі Савецкага Саюза”, ваенная каска, камплект лістовак, камплект заданняў для гульні.

Ход мерапрыемства:

Слайд 1.

Настаўнік: Вялікая Айчынная вайна стала вялікім выпрабаваннем для беларускага народа. Патрыёты сваёй Радзімы падняліся на барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Пра гераічныя подзвігі воінаў Галоўнае кіраванне Савецкай Арміі ў час вайны выпускала лістоўкі, якія расказвалі аб мужнасці, смеласці савецкіх людзей. Мы прапануем вам, прагледзеўшы выступленне, самастойна скласці такую лістоўку пра педагогаў – ураджэнцаў Магілёўшчыны – Герояў Савецкага Саюза. (Гледачам раздаюцца лістоўкі.)

Слайд 2.

Удзельнік 1: Гуляла з матылёчкамі і кветкамі
І ў травах раптам каску я знайшла...
Скажыце, калі ласка, пазалетняя
Ці з больш даўнейшых год ляжыць яна?

Удзельнік 2: Ёй 65 гадоў, не меней, тут яна
Ляжала, паржавелая, у красках,
Вялікая Айчынная вайна
Пакінула гранаты, міны, каскі.

Удзельнік 3: Пакінула ў пажарах гарады,
З людзьмі жывымі спаленыя вёскі,
О, колькі гора, слёз, пакут, бяды,

Якіх не змоўкнуць доўга адгалоскі.

Слайд 3.

Удзельнік 4: Вы бачылі лес,
дзе прагал скразны?
Скажыце, вы бачылі бор той,
дзе кожнай другой няма сасны
ці самай меней – чацвёртай?
Тое ж было з народама маім.
Сякера ваеннай навалы
прайшлася бязлітасна па ім,
і – прагалы, прагалы.

Слайд 4.

Удзельнік 5: Зямля мая бой прымала
ад стара і да мала,
ад стогадовага Талаша
да Казея – малыша.

Удзельнік 6:

На барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў Беларусі падняліся людзі розных узростаў, розных нацыянальнасцей, розных прафесій.

Удзельнік 7:

Не засталіся ў баку і педагогі: настаўнікі школ і выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў. Жмуроўскі Дзмітрый Пятровіч

Удзельнік 1: і Пурын Павел Паўлавіч.

Удзельнік 4: Петушкоў Адам Захаравіч

Удзельнік 3: і Парахневіч Уладзімір Аляксеевіч.

Удзельнік 2: Мельнікаў Андрэй Іосіфавіч

Удзельнік 5: і Ваксман Ісак Фёдаравіч.

Удзельнік 6: Шмыгун Аркадзь Карпавіч

Удзельнік 4: і Данілюк Леанід Сямёнавіч.

Удзельнік 1:

Змаглі не толькі перадаць свае веды вучням, студэнтам ці курсантам, але і паказалі ў час Вялікай Айчыннай вайны самы галоўны ўрок у сваім жыцці – урок мужнасці, адвагі, любові да сваёй Радзімы, за што і атрымалі высокае званне “Герой Савецкага Саюза”.

Удзельнік 6:

Адклалі педагогі на час вайны падручнікі і крэйду, а ўзялі ў свае рукі зброю, каб абараніць сваю Радзіму, сваю сям’ю, сваіх вучняў ад змрочнага фашызму.

Слайд 5.

Удзельнік 5:

Ісак Фёдаравіч Ваксман нарадзіўся ў мястэчку Краснаполле ў сям’і селяніна. У сувязі з цяжкім матэрыяльным становішчам сям’і аставіў вучобу пасля другога курса ў Днепрапятроўскім транспартным інстытуце. У 1940-1941гг. працаваў настаўнікам матэматыкі і хіміі ў Беразьянскай СШ. Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, пайшоў на фронт, скончыў артылерыйскае вучылішча. Ісак Фёдаравіч удзельнічаў у баях пад Сталінградам, ваяваў на Доне, вызваляў леваўзбярэжную Украіну. У лістападзе 1943г. батарэя Ваксмана адной з

першых пераправілася праз Днепр і вяла баі за утрыманне плацдарма. Асколак снарада трапіў у камандзіра батарэі, калі ён вёў агонь з гарматы, разлік якой загінуў. І смяртэльна ранены Ваксман не ўпаў. Ён наваліўся грудзьмі на шчыт гарматы, і салдатам да канца бою здавалася, што Ісак Фёдаравіч з імі – зараджае, наводзіць, страляе. За гэты подзвіг лейтэнант Ваксман быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза (пасмяротна). Яму быў тады 21 год.

Слайд 6.

Удзельнік 4:

Леанід Сямёнавіч Данілюк нарадзіўся ў в. Студзёнка Быхаўскага раёна ў сям’і настаўніка. Пасля заканчэння Магілёўскага інстытута ў 1939г. працаваў дырэктарам Баркалабаўскай няпоўнай СШ. Яго прызвалі ў армію. У 1941г. ён скончыў артылерыйскае вучылішча і са жніўня гэтага ж года ваюе на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Пасля бою пад Ціхвінам Данілюка, кантужанага, параненага куляй у галаву, чуць не пахавалі ў брацкай магіле. Пасля выздараўлення Леанід Сямёнавіч вызваляў Украіну, поўдзень Беларусі, Польшу. Самаходна-артылерыйскаму палку Данілюка была прысвоена назва “Брэсцкі”. А званне Героя Савецкага Саюза адважны артылерыст атрымаў за ўзяцце крэпасці Бернау на подступах да Берліна. Калі наступленне савецкіх танкаў было спынена супрацьтанкавай артылерыяй праціўніка, Данілюк атакаваў Бернау сіламі палка з флангаў. Ён сам, рухаючыся на галоўнай машыне ўперадзе калоны, знішчыў 2 гарматы і самаходную ўстаноўку і з малымі ахвярамі ўзяў Бернау, які гітлераўцы збіраліся ўзарваць перад здачай. Пасля вайны Данілюк з’яўляўся ганаровым грамадзянінам г. Бернау у ГДР. Яго імя было прысвоена адной са школ гэтага горада і на школьным двары на пастаменце быў устаноўлены помнік-танк.

Слайд 7.

Удзельнік 2:

Андрэй Іосіфавіч Мельнікаў нарадзіўся ў в. Колбава Бабруйскага павета (цяпер у Кіраўскім раёне). Пасля заканчэння Магілёўскага педтэхнікума ў 1936-1939гг. выкладаў беларускую мову і літаратуру ў Глухскай няпоўнай СШ. У 1939г. яго прызвалі ў армію. Мельнікаў скончыў ваенна-палітычнае вучылішча і з першых дзён Вялікай Айчыннай вайны апынуўся на фронце. Капітан Мельнікаў асабліва вызначыўся пры вызваленні Украіны. У верасні 1943г. разам з разведчыкамі фарсіраваў Днепр, разведаў агнявыя кропкі фашыстаў і умела кіраваў агнём артылерыйскага дывізіёна. Дзякуючы гераізму Мельнікава савецкія войскі паспяхова фарсіравалі Днепр паўночнай Кіева. За гэты подзвіг 17 кастрычніка 1943г. Андрэю Іосіфавічу было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза, а праз 11 дзён ён загінуў у баі з фашыстамі ў раёне Радомышля Жытомірскай вобласці.

Слайд 8.

Удзельнік 3:

Уладзімір Аляксеевіч Парахневіч нарадзіўся ў в. Аўсімавічы Бабруйскага раёна ў сям’і селяніна. Пасля заканчэння Беларускага Дзяржаўнага універсітэта ў 1940-1941гг. працаваў настаўнікам матэматыкі ў сярэдняй школе в. Рogaва Заслаўскага раёна. У час Вялікай Айчыннай вайны спачатку быў членам падпольнай групы на сваёй радзіме, а з 1942г. уступіў у 537 партызанскі атрад,

які дзейнічаў на тэрыторыі Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. Веды фізікі і матэматыкі спатрэбіліся Уладзіміру Аляксеевічу для вырабу самаробных мін. Дыверсійная група пад яго кіраўніцтвам спусціла пад адхон 21 варожы эшалон на чыгунцы Бабруйск – Жлобін. Былі знішчаны: 350 фашыстаў, 20 паравозаў, 97 вагонаў з боепрыпасамі, 2 танкі, 23 аўтамашыны, 3 нямецка-паліцэйскія гарнізоны. За значны ўклад у разгром фашыстаў Парахневічу ў 1941г. было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. У пасляваенны час Уладзімір Аляксеевіч працаваў сельскім настаўнікам, загадчыкам Бабруйскага аблана, дырэктарам Мінскага педвучылішча. У 1965г. яму прысвоілі званне “Заслужаны настаўнік БССР”.

Слайд 9.

Удзельнік 4:

Адам Захаравіч Петушкоў нарадзіўся ў в. Фядотава Буда Клімавіцкага раёна ў сялянскай сям’і. Пасля заканчэння Рагачоўскага педвучылішча працаваў у 1936-1940гг. настаўнікам пачатковых школ у вёсках Галузы, Бірулі Краснапольскага раёна. У 1940г. яго прызвалі ў армію. Ён скончыў танкавае вучылішча і з 1942г. апынуўся на фронце. Петушкоў самааддана ваяваў на розных франтах, вызваляў Украіну і Польшчу, прымаў удзел у Берлінскай і Пражскай аперацыях, але свой гераічны подзвіг ён здзейсніў пры вызваленні Кіева. Узвод танкаў-тральшчыкаў пад кіраўніцтвам Петушкова ў час прарыву ўмацаванай абароны немцаў не толькі пратраліў міннае поле для пяхоты, але і, знаходзячыся на вастрыні ўдара, знішчыў 4 нямецкія артбатарэі і перарэзаў дарогу Кіеў – Жытомір, па якой немцам падвозілі боепрыпасы. За гэты подзвіг старшаму лейтэнанту Петушкову было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Слайд 10.

Удзельнік 7:

Дзмітрый Пятровіч Жмуроўскі нарадзіўся ў в. Барысавічы Клімавіцкага раёна. Вучобу на літаратурным факультэце Магілёўскага педінстытута для яго перарвала Вялікая Айчынная вайна. Дзмітрый Пятровіч прайшоў суровую салдацкую школу. Спачатку ён быў мінамётчыкам, а з 1942г. – камандзірам кулямётнага ўзвода. Прымаў удзел у абарончых баях і вызваленні Украіны, Малдавіі. Званне Героя Савецкага Саюза атрымаў за тое, што першым фарсіраваў р. Прут, разам з 9 салдатамі захапіў плацдарм і вёў баі за яго пашырэнне, адбіўшы 20 атак фашыстаў. Быў цяжка паранены і дэмабілізаваны з арміі. Пасля вайны скончыў Маскоўскі педінстытут, стаў кандыдатам, доктарам гістарычных навук, а ў 1975г. – прафесарам БДУ. Жмуроўскі з’яўляецца аўтарам манаграфій і артыкулаў па гісторыі СССР. На працягу некалькіх дзесяцігоддзяў ён працаваў выкладчыкам у вышэйшых навучальных установах Масквы, Вільнюса і Мінска.

Слайд 11.

Удзельнік 1:

Павел Паўлавіч Пурын нарадзіўся на станцыі Рэчыцы Чэрыкаўскага павета ў сям’і селяніна-перасяленца з Латвіі. Пасля заканчэння Кіеўскага артылерыйскага вучылішча з 1932г. выходзіў будучых афіцэраў у артылерыйскай школе ў г. Крывы Рог. У Вялікую Айчынную вайну Павел

Паўлавіч прымаў удзел з першага і да апошняга дня. Адступаючы ад граніцы Заходняй Украіны, ён дайшоў да Сталінграда, а потым на чале гаўбічнай артылерыйскай брыгады вызваляў Украіну і Малдавію, Польшу, удзельнічаў у Берлінскай аперацыі. Асабліва Пурын праславіўся пры захопе плацдарма на р. Одэр пад ураганным агнём і бесперапыннымі налётамі варожай авіяцыі, за што яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Слайд 12.

Удзельнік 6:

Аркадзь Карпавіч Шмыгун нарадзіўся ў в. Старая Шараяўшчына Бабруйскага павета ў сялянскай сям'і. З 1930г. служыў у Чырвонай Арміі. У 1939-1944гг. працаваў у ваенных вучылішчах Разані, Яраслаўля, Масквы. Рапарт за рапартам пісаў Шмыгун у розныя інстанцыі з просьбай накіраваць на фронт і толькі ў жніўні 1944г. яго накіравалі ў дзеючую армію. Асабліва вызначыўся Аркадзь Карпавіч у баях на р. Одэр пры прарыве моцнай абароны праціўніка на подступах да Берліна. Яго полк вызваліў 20 населеных пунктаў. Калі стварылася цяжкае становішча і салдаты залеглі, маёр Шмыгун выскачыў з акупа і са словамі: “За мной! На Берлін!” сам павёў полк у атаку. Гэта былі апошнія словы бясстрашнага камандзіра. Пасмяротна яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Слайд 13.

Удзельнік 2:

108 ураджэнцаў Магілёўшчыны атрымалі за подзвігі ў час Вялікай Айчыннай вайны высокае званне “Герой Савецкага Саюза”, з іх 8 нашых землякоў з’яўляліся педагогамі.

Удзельнік 4:

Не ўсім героям-педагогам пашчасціла застацца ў жывых у час вайны. Трое з іх загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны.

Удзельнік 1:

На тэрыторыі Украіны засталіся навечна Ваксман Ісак Фёдаравіч і Мельнікаў Андрэй Іосіфавіч, а на тэрыторыі Германіі пахаваны Шмыгун Аркадзь Карпавіч, які не дажыў да слаўнай перамогі ўсяго 23 дні.

Удзельнік 5: Кожны чацвёрты быў мёртвы –

мір і спакой ім вечны!

Кожны трэці быў змораны,

скалечаны і знявечаны.

Удзельнік 6: Кожны другі на целе

меў раны, апёкі ці шрамы.

І ўсе яны, усе яны мелі

на душы сваёй раны.

Не забываецца той урон,

не зарастаюць прагалы...

Слайд 14.

Удзельнік 2: Дзеці, вы вывучылі урок?

Дзеці, вы праспрагалі?

Удзельнік 7: Я іду,

ты ідзеш,

а ён не ідзе,
ён мёртвы.

Удзельнік 5: Я пяю,
ты пяеш,
а ён не пая,
маўчыць ён.

Удзельнік 3: Мы ідзём,
ідзеце вы.
Грунт пад нагамі цвёрды.
Яны не ходзяць – не жывы
кожны чацвёрты.

Удзельнік 6: Любім мы,
любіце вы.
Колькі травы,
ліствы,
сінявы!
А каб яшчэ ды быў жывы
кожны чацвёрты маёй Беларусі.

Слайд 15.

Удзельнік 1:

Імёны герояў-педагогаў не забыты. Яны жывуць у назвах 4 школ і 5 вуліц гарадоў Беларусі і Украіны, а цяпер яшчэ і ў нашай памяці.

Удзельнік 2: Мы ні на хвілю, ні на пядзю, ні на крок
Не адыходзім ад вайны мінулай,
Каб той усе гісторыі ўрок
Навечна ў сваёй памяці пачулі.

Удзельнік 3: І праняслі праз ветры і дажджы,
Унукам, праўнукам далёкім расказалі,
Без гэтага як можна ў свеце жыць?
Ніколі не сцірайце з сэрца памяць.

Удзельнік 4: Прынясіце кветкі салдатам,
Што палеглі на нашай зямлі.

Удзельнік 5: Пакланіцеся нізка-нізка
Тым, хто зведаў агонь і дым,
Чорным помнікам і абеліскам,
Слаўным зорачкам баявым.

Удзельнік 6: Ля салдацкіх магіл памаўчыце.
Кожны з мужных салдат збярог
Цішыню і сонца ў блакіце
І сцяжынку на школьны парог.

Удзельнік 7: Многа год пад сцягам крылатым
Крочыць мір па роднай зямлі.

Усе удзельнікі: Прынясіце кветкі героям,
Што свабоду для нас здабылі!

Слайд 16.

Удзельнік 1:

У час Вялікай Айчыннай вайны аб подзвігах адважных, мужных, смелых людзей Галоўнае кіраванне Савецкай Арміі выдавала лістоўкі, якія чыталі, перадавалі воіны адзін аднаму.

Удзельнік 7:

Такая лістоўка была выдадзена і пра нашага земляка героя-педагога Жмуроўскага Дзмітрыя Пятровіча.

Удзельнік 5:

Давайце праверым, ці правільна вы склалі лістоўку аб педагогах – ураджэнцах Магілёўшчыны – Героях Савецкага Саюза. (Дадатак 1)

Слайды: 17, 18, 19.

Удзельнік 3:

Наступная гульня дазволіць вам не толькі запомніць імёны герояў-педагогаў з Магілёўшчыны, але і атрымаць прыз за самае хуткае выкананне задання на адваротным баку лістоўкі. (Дадатак 2)

Падвядзенне вынікаў гульні. Узнагароджванне пераможцаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Автобиография Шмыгуна Аркадия Карповича от 10 февраля 1940г. // Фонд Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Е. Раманава (далей МАКМ імя Е. Раманава).
2. Антановіч С. Кулямётчык Жмуроўскі. // Палымя. 2008. № 7.
3. Боевая характеристика командира 277-го стрелкового Карельского Краснознамённого полка – майора Шмыгуна от 11 февраля 1945г. // Фонд МАКМ імя Е. Раманава.
4. Воспоминания матери Исаака Фёдоровича Ваксмана. // Фонд МАКМ імя Е. Раманава.
5. Герой Советского Союза Параневич Владимир Алексеевич. // Фонд МАКМ імя Е. Раманава.
6. Іваніцкі В. Андрэй Мельнікаў. // Кіравец (Кіраўск). 1959. 24 лютага.
7. З успамінаў Л.С. Данілюка. // Памяць. Гісторыка-дакументальная хроніка Быхаўскага раёна. Мн., 1990.
8. Леанід Данілюк. // Маяк Прыдняпроўя (Быхаў). 1983. 25 студзеня.
9. Мельнікаў М. Герой – наш зямляк. // За камуністычную працу (Магілёў). 1985. 12 мая.
10. Фірштэйн Б. Наши земляки – Герои Савецкага Саюза. // Чырвоны сцяг (Краснаполле). 1958. 24 ліпеня.